

สังคมเปลี่ยน...สงกรานต์เปลี่ยน วัยโจ๋ช่วยกระตุก

หลายฝ่ายมีความเป็นห่วงขนบธรรมเนียมดีๆ ของประเพณีสงกรานต์ที่กำลังจะเปลี่ยนไป เพราะหลายคนมุ่งเน้นไปในเรื่องของความสนุกสนาน ส่วนภาพของการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ที่เคยมีมาแต่ก่อนมักไม่ค่อยได้เห็นมากนักในปัจจุบัน “คม ชัด ลึก” สะท้อนมุมมองคนต่างวัย เพื่อจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น

ซีหนุ่ม-สาวมักเน้นความรื่นเริง

เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ให้สัมภาษณ์ว่า เทศกาลสงกรานต์สมัยโบราณชาวล้านนาจะมีประเพณีที่เป็นสิริมงคลมากมาย ทั้งการขนทรายเข้าวัด การทำความสะอาดวัด ประเพณีรดน้ำดำหัว ฯลฯ ทั้งนี้จะเริ่มต้นกิจกรรมตั้งแต่วันที่ 13-16 เมษายน โดยวันที่ 13 เมษายน จะเรียกว่า วันสังขานต์ล่อง ถือเป็นวันสิ้นสุดศักราชเก่าของชาวภาคเหนือจะมีการจุดประทัดในช่วงเช้า เพราะมีความเชื่อแต่โบราณว่า เป็นการขับไล่สิ่งเลวร้ายในปีก่อนให้พ้นไป และในช่วงเย็นจะมีงานบุญขนาดใหญ่ ด้วยการแห่พระพุทธรูปสำคัญประจำเมืองด้วย

ส่วนวันที่ 14 เมษายน วันเนา หรือวันเนา จะเป็นวันที่ห้ามตาต่อว่าร้ายผู้อื่น เพราะเชื่อกันว่า หากไม่ทำตามจะทำให้โชคร้ายไปตลอดทั้งปี และวันที่ 15 เมษายน วันพญาวัน หรือ วันเถลิงศก เป็นวันที่ชาวบ้านตื่นตั้งแต่ไก่โห่เพื่อไปทำบุญตักบาตร เข้าวัดฟังธรรม จากนั้นจะมีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในช่วงบ่าย และวันที่ 16 เมษายน วันปากปี จะเป็นการรดน้ำเจ้าอาวาสตามวัด และรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่เพื่อขอขมา

เจ้าดวงเดือน ยอมรับว่า ประเพณีดังกล่าวมักไม่ได้รับความสนใจจากกลุ่มวัยรุ่นหรือนักท่องเที่ยวมากเท่าใดนัก คนหนุ่มสาวจะเน้นความรื่นเริง สนุกสนาน เทศกาลสงกรานต์ถือเรื่องการเล่นสาดน้ำเป็นหลัก และการเล่นสาดน้ำในปัจจุบันก็เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก มีการใช้ปืนฉีดน้ำใส่กัน สาดน้ำอย่างรุนแรง ไม่ได้ประพรมน้ำตามประเพณี ขณะที่การแต่งกายก็เปลี่ยนไป ในอดีตจะแต่งกายแบบล้านนา ใส่ผ้าชิ้นสวยงาม

“แม้ว่าประเพณีการเล่นน้ำสงกรานต์จะเปลี่ยนแปลงไป และวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม เช่น การขนทรายเข้าวัด การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ พบว่าวัยรุ่น วัยหนุ่มสาว ยังให้ความสนใจและปฏิบัติสืบต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ขณะที่หลายหน่วยงานก็ร่วมกันจัดประเพณีปีใหม่เมืองตามประเพณีล้านนา เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิม เผยแพร่ให้ประชาชนคนรุ่นหลังต่อไป” เจ้าดวงเดือน กล่าว

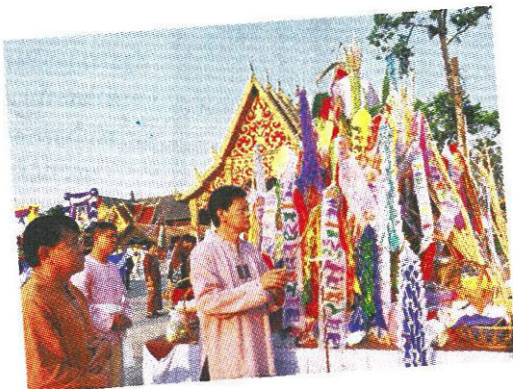
คนรุ่นใหม่รับสงกรานต์เปลี่ยนไปมาก

นายเดชะภัทร เตชะอุ๊ด นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บอกว่า เมื่อเทศกาลสงกรานต์จะคิดถึงการเล่นสาดน้ำ จะเล่นเป็นประจำทุกปี แต่หลังจากเล่นน้ำเสร็จแล้วจะปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีล้านนาเช่นเดียวกัน ทั้งการขนทรายเข้าวัด การไปตักบาตรตอนเช้า ในวันที่ 16 เมษายน จากนั้นจะไปรดน้ำดำหัวขอขมาผู้ใหญ่ผู้ใหญ่ที่ให้ความเคารพ ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีสงกรานต์แบบล้านนานั้นก็ทำตามประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งก็เห็นมาตั้งแต่เป็นเด็กแล้ว

นักศึกษารายนี้ ยอมรับว่า การเล่นสาดน้ำในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปมาก ไม่ได้เล่นเป็นประจำเหมือนเช่นในอดีต แต่เน้นความสนุกสนานเป็นหลัก ที่ชัดเจนก็การนำถังน้ำใส่รถกระบะและแห่ไปตามถนนต่างๆ ที่มีการเล่นน้ำ บางคนก็ใส่น้ำแข็งลงไปให้น้ำเย็นจัด มีการเปิดเพลงเพื่อความรื่นเริง ขณะเดียวกันก็มีการใช้ปืนฉีดน้ำ มีการประแป้ง ซึ่งแม้ว่าจะมีการประกาศห้ามแล้วก็ตาม

แนะควรสอนวัยรุ่นสืบสานวัฒนธรรม

นายชูชีพ สุขอนันต์ ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เปิดเผยว่า เทศกาลสงกรานต์ปัจจุบันมีความแตกต่างจากในอดีต ที่เน้นกิจกรรมบันเทิงมากกว่าการสืบสานประเพณี เกิดจากความเจริญทางด้านวัตถุ และกลุ่มคนรุ่นใหม่จะชอบความบันเทิงมากกว่าการสืบสานประเพณี การจัดกิจกรรมวันสงกรานต์หากเน้นอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบโบราณจะมีคนไปร่วมน้อย หากเน้นความบันเทิงจะมีคนไปร่วมงานมาก

เรื่องนี้ต้องมีการปลูกฝังกัน

โดยบ้านหรือครอบครัวต้องเป็น
เสาหลัก สอนให้วัยรุ่นรู้จักสืบสาน
วัฒนธรรมประเพณี เข้าวัดทำบุญ ก่อ
พระเจดีย์ทราย ฟังเทศน์ สรงน้ำพระ
และรดน้ำดำหัวขอพรผู้ใหญ่ เพื่อให้
คนรุ่นใหม่รักษาวินัยธรรมประเพณี
โบราณให้คงอยู่ต่อไป ในส่วนของ จ.ประจวบคีรีขันธ์ ทุกฝ่ายร่วมกัน
จัดงานประเพณีสงกรานต์ โดยเน้นการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมและ
ประเพณีโบราณ และเป็นการจัดงานแบบไร้แอลกอฮอล์

ปราจีนบุรีละเล่นตามโบราณ

นางจิตรา ภูมมะกาญจนะ ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดปราจีนบุรี
กล่าวว่า สังเกตมาหลายปีแล้ว การจัดงานประเพณี หรือการเล่นสงกรานต์
ปัจจุบันเปลี่ยนไป ในสมัยโบราณจัดกันในวัด มีการทำบุญฟังธรรม ก่อ
พระเจดีย์ทราย สรงน้ำพระ และขอพรผู้ใหญ่ แต่ปัจจุบันกิจกรรมในวัด
มีแต่ผู้สูงอายุไปร่วมงาน ส่วนกลุ่มวัยรุ่นจะร่วมกิจกรรมสงกรานต์กันตาม
ท้องถนน มีการปิดถนนเล่นสาดน้ำสงกรานต์ แต่งตัววัยรุ่น ปิดถนนสร้างความ
เดือดร้อนให้ชาวบ้าน

นอกจากนี้ยังมีการเอาโองใส่ น้ำขึ้นท้ายปิกอัพ แล้วนั่งกันไปเป็น
กลุ่ม มีการดื่มสุรา ตระเวนสาดน้ำสงกรานต์ พอมาได้ก็มีการทะเลาะ
วิวาทกัน ทำร้ายร่างกายหรือฆ่ากัน ซึ่งการเล่นสงกรานต์หรือกิจกรรม
สงกรานต์ของวัยรุ่นที่เน้นความบันเทิงมากกว่า
การอนุรักษ์ประเพณี คงเป็นเรื่องที่ห้ามยาก คง
ต้องใช้วิธีประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้มาเล่น
ตามประเพณีโบราณ ดังนั้นปีนี้เราจะเน้นการ
สืบสานประเพณี และกำหนดจุดให้มีการเล่น
สาด และให้จัดแบบไร้แอลกอฮอล์

วัยรุ่นเบื่อกดดัน-เข้าวัดดีกว่า

ขณะที่ น.ส.ธราทิพย์ บุญแท้ อายุ
20 ปี ชาว อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี ให้ความเห็น
ว่า ในช่วงเทศกาลสงกรานต์คนเยอะ รถติด
ไม่อยากไปแอ่งกันกินแอ่งกันเที่ยว จึงไม่อยาก
ไปร่วมกิจกรรมสงกรานต์ตามสถานที่จัดกิจกรรมบันเทิง แต่จะไปร่วม
กิจกรรมสืบสานประเพณีสงกรานต์ที่วัดมากกว่า การเล่นสาดน้ำทั่วไป
ตามท้องถนน เพราะคิดว่าประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีที่ดีงาม การ
ร่วมทำบุญที่วัดในวันสงกรานต์จึงถือเป็นการเริ่มต้นสิ่งใหม่ ๆ ด้วยจิตใจ
ที่ผ่องใส อีกอย่างเป็นผู้หญิง การออกไปเล่นน้ำบางครั้งอาจเป็นอันตราย
จึงชอบไปร่วมประเพณีสงกรานต์ที่วัดมากกว่า

เช่นเดียวกับ นายก้องเพชร ตุ่มสี่ อายุ 20 ปี ชาว อ.บ้านลาด
จ.เพชรบุรี บอกว่า สงกรานต์ปีนี้จะไม่เล่นสาดน้ำกับเพื่อนแถวบ้าน เพราะ
ไม่อยากออกไปไหนไกลๆ เพราะอากาศร้อน รถติด คนเยอะ ที่สำคัญ
จะเข้าวัด สงกรานต์จะเข้าวัดทำบุญในตอนเช้า และเล่นน้ำกับเพื่อนๆ
ในตอนบ่าย เพราะรู้สึกสบายใจ ได้ทำบุญในวันปีใหม่ไทย

● ทีมข่าวภูมิภาค ●

'ปีใหม่ไทย' เปลี่ยนชีวิตใหม่ให้ดีขึ้น

ความเป็นมาของประเพณีสงกรานต์นั้น นายประสาสน์ รัตนปัญญา อายุ 84 ปี ประธานชมรมหมอพื้นบ้าน ภาคอีสาน เล่าว่า งานสงกรานต์คืองานปีใหม่ ที่คนโบราณถือว่าเป็นวันปีใหม่ เป็นงานรื่นเริงต้อนรับปีใหม่ ตามประเพณีของไทยถือว่าคำว่า "ตรุษ" แปลว่า "หยุด" สงกรานต์คือหยุดต้อนรับปีใหม่ โดยก่อนวันสงกรานต์จะมีการทำความสะอาดสะอาดบ้านเรือน เตรียมอาหาร วัตถุบูชาต่างๆ รวมทั้งถ่าน ไม้ ฟืน ที่จะหุงต้ม ไว้ให้พร้อม พอถึงวันขึ้นปีใหม่ หรือวันสงกรานต์ในวันที่ 13 เมษายน ประชาชนจะหยุดการทำงาน ไม่ทำงานใดๆ เพียงแต่จะหุงหาอาหารกินเท่านั้น นอกนั้นจะเล่นสนุกสนานกัน 7 วัน นี่เป็นประเพณีเก่าแก่ของคนไทย โดยเฉพาะภาคอีสาน

ภาคอีสาน วันก่อนปีใหม่จะไปหาพระมาเข้า

บ้าน เข้าเมือง มีขบวนแห่ มีกลอง มีมโหรี คนที่แห่จะมีดอกไม้ป้ามามบูชาพระพุทธรูปที่วัด และจะทำการสงฆ์บูชาพระพุทธรูปเพื่อเป็นสิริมงคล สงฆ์บูชาพระสงฆ์ในวัด สงฆ์ผู้สูงอายุในบริเวณวัด จากนั้นจะเป็นการเล่นสนุก สาดน้ำกันระหว่างหนุ่มสาว นี่คือการประเพณีเก่าแก่ดั้งเดิม

ระหว่างที่หยุดจะมีการเล่นสนุกสนานในบริเวณ

บ้าน ซึ่งโบราณเขาจะมีลานกลางให้มารวมเล่นกัน ทั้งการเล่นต๋ับ งูกินหาง ดิงหนิง หรือชักเยอ ขี่ม้าส่งเมือง ซึ่งหายไปจากประเพณีสงกรานต์ในสมัยนี้

ในวันสงกรานต์หนุ่มสาวจะไม่ถือกันในเรื่องการประแป้งที่ถูกเนื้อต้องตัวกันในวันนี้ เป็นวันอิสระของหนุ่มสาว ตามประเพณีดั้งเดิมนั้น วันสงกรานต์เป็นวันสนุกสนาน ไม่ใช่วันทำบุญโดยตรง ไม่ใช่วันทำบุญเข้าวัด ซึ่งมีเพี้ยนไปตามกาลเวลา ส่วนการดื่มสุราเป็นเรื่องของประเพณีโบราณ เป็นวิถีชาวบ้านที่ปฏิบัติกันมาแต่โบราณ คนสนุกสนานอาจจะดื่มสุราบ้าง แต่ควรดื่มให้พอเหมาะ หากดื่มมากเกินไปก็จะเป็นโทษ ขาดสติ

"อยากฝากถึงลูกหลาน เล่นสงกรานต์แต่พองาม เลยเถิดไปจะดูไม่ดี เสียภาพลักษณ์ของประเพณี" นายประสาสน์ตักเตือน

นายภุชงค์ พันธ์กล้า อายุ 24 ปี นักศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม บอกว่า งานสงกรานต์คือวันหยุดพักผ่อนในรอบหนึ่งปี ญาติพี่น้องที่ต้องเดินทางไปทำงานไกลบ้านหรือไปเรียนต่อได้กลับมาพบหน้ากัน ได้รดน้ำดำหัว ขอพรจากคนเฒ่าคนแก่

ด้าน ผศ.ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์ ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวว่า แก่นแท้ของประเพณีสงกรานต์ คือ การเปลี่ยนศักราชใหม่ เป็นการปรับปฏิทินสุริยคติ ความเชื่อของประเพณีที่ตั้งมาคือการเปลี่ยนชีวิตใหม่ให้ดีขึ้น เริ่มต้นด้วยการทำความสะอาดบ้านเรือน วันที่ 13 จะเป็นวันสิ้นปี วันที่ 14 จะเป็นวันว่าง และวันที่ 15 จะเปลี่ยนเจ้าเมืองใหม่ เราจะมารับเจ้าเมืองใหม่ และที่สำคัญคือเราจะต้องมาแสดงความกตัญญูต่อบุคคลต่อธรรมชาติในการปรับเปลี่ยนฤดูกาล แต่งตั้งไม่ว่าใครส่วนเพื่อรอรับการผลิใบใหม่กับฝนที่จะมาถึง

“สิ่งที่สังคมกำลังลืมและค่อยๆ เลือนหายไปคือการรดน้ำพระพุทธ และแสดงความกตัญญูต่อบุคคลต่อผู้มีพระคุณ ต่อผู้อาวุโสที่เคารพนับถือ ด้วยการรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่อย่างสุภาพ หลังจากนั้นจะเข้าสู่การรื่นเริงกัน” ผศ.ฉัตรชัยกล่าว

ด้าน น.ส.ภัทรดา สุวรรณน้อย นักเรียนชั้น ม.6 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ แสดงความเห็นว่ายากให้ประเพณีสงกรานต์เป็นไปอย่างสนุกสนาน ไม่หยาบคาย และไม่มีความรุนแรง